

İslam SADIQ
Şair, filologiya elmləri doktoru

BİR BULAQ GÖZÜDÜR HƏR ÜRƏK

(“Ulduz”un 2019-cu il mart sayında
ışığı üzvi görmüş yazılar üzərində xırda
gəzişmələr)

Mən “Ulduz” haqqında yazıma Aydan başlamaq istəyirəm. O Aydan ki, gecələr dünyanı öz işığına bələyir. Yolunu azanlara yol göstərir. Göyü ulduzlarsız, ulduzları da Aysız təsəvvür etmək olmur. Hərdən mənə elə gəlir ki, gecələr ocaq başında oturmuş Ay ulduz nəvələrini yığıb onlara nağıl danışır. Ulduz nağılı. Ancaq Ayı ulduz qoyunlarını dağ döşünə yayıb bir qayaya dirsəklənmiş Qaraca Çobana bənzətdiyim vaxtlar da olur. Bəzən də Ayın dürlü-dürlü hallarına baxmaqdan doymuram.

Sözümə nağılla başladım və Qulu Ağsəsin elə “Ulduz”un mart sayında oxuduğum “Ətəyində namaz qılınan Savalan...” nağılını xatırladım. Burada nağıl sözünü əbəs yerə işlətmədim. Yazını nağıl kimi oxudum. Elə sandım ki, onu Qulunun öz dilindən nağıl kimi eşitmişəm. Yazının dili o qədər şirin, dadlı-duzludu ki, bu gözəlliyi yalnız bayatılarda və nağıllarda görmüşəm. Qulu Ağsəs Zahir Məliklinin “O və yerdə qalanlar” adlı kitabı haqqında gözəl bir nağıl yazıb.

“Ulduz”un mart sayı da öncəkilər kimi ekspert yazısıyla açılır. Fevral sayının eksperti Pərvanə Məmməlidir. Mən “Ulduz”un hər bir sayı haqqında kiminsə düşüncələrinin növbəti sayda çap olunmasını bəyənirəm. Bu yazılardakı təhlillərin ağıllı yazarlar üçün faydalı olacağına əminəm. Bir faktı xatırlatmaq yerinə düşər ki,

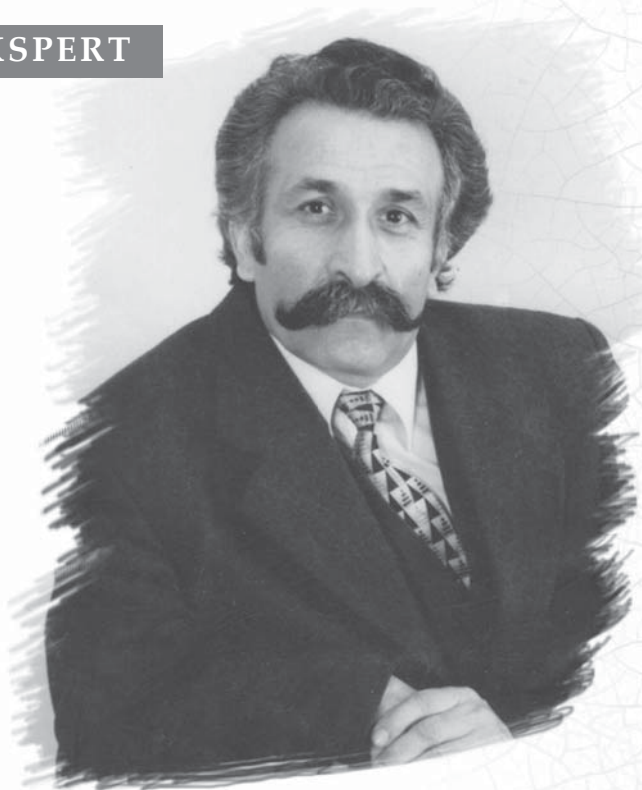
Abbas Səhhət yalnız Firudin bəy Köçərlinin məktublarından sonra böyük ədəbiyyatın yoluna dönmüşdür.

“Ulduz”un mart sayı haqqında yazıma şeirlər üzərindəki gəzişmələrimin mənə doğurduğu düşüncələrlə başlamaq istəyirdim, ancaq fikrim niyəsə bir anlıq dərgidən yayındı, Aya, ulduzlara baş vurdu, göyləri dolaşib qayıdanda Qulu Ağsəsin nağılı səsləndi qulaqlarımda. Daha doğrusu, yazını ölçüb-biçdiyim kimi başlaya bilmədim.

Bu yazını şeirlərlə başlamaq istəyim çoxlarına aydındır. Qəzet və dərgiləri əlimə alan kimi birinci onlardakı şeirləri oxuyuram. Sözsüz ki, bu da mənim şairliyimdən gəlir və elə bu yerdə keçirəm şeirlərə.

Əbülfət Mədətoğlu artıq oxucuların yaxşı tanıdığı, adını “Azərbaycan şairləri” kitab-kataloguna yazmış şairlərimizdəndir. Son vaxtlar onun bir neçə gözəl şeirlər silsiləsini oxuyub fikirlərimi də özüylə bölüşmüşəm. Bu dəfə onun “Ulduz”dakı şeirləri haqqında düşüncələrimi özü oxumalı olacaq.

Əbülfət Mədətoğlunun şeirlərini oxuyanda ilk nəzərə çarpan onun dilinin gözəlliyi, axıcılığı, duruluğu və oynaqlığı olur. Şair dilimizi yaxşı bilir, onun zəngin alt və üst qatlarındakı mənə çalarlarını yerli-yerində, ustalıqla işlətməyi

bacarır. Şeir yazanda söz axtarmır. Sinəsi sözlə o qədər doludu ki, elə birinci qafiyəni deməyə bənddi, o biriləri axıb gəlir:

Mənə bu gecənin duasın elə,
Qaçıb görüşünə yetim vaxtında.
Bağışla olanı bir bəyaz telə
Mənim ürəyimin yetim vaxtında.

Bu şeirdəki “yetim” sözləri cinasdır və birincidə vaxtında görüşə yetmək istəyən şair ikincidə ürəyinin yetim vaxtından söz açır. Sevgilisindən ayrılmış şairin öz ürəyini yetim adlandırmağı onun durumunu, həsrətini, qəmini çox gözəl ifadə edir:

Aylardan, illərdən qopur,
Beli bükük, üzü çopur.
Canıma bir təklük hopur
Şəcmədən qurunu, yaşı.

Bu dörd misradakı mənzərə insanın müəy-yən yaşdakı halının rəssam fırçasıyla çəkilmış şəkildir.

Gəncədə yaşayıb-yaradan İnqilab İsaq da adını “Azərbaycan şairləri” kitab-kataloquna

yazmış, oxucuların yaxşı tanıdığı şairlərimiz-dəndir. O həm böyük, həm də uşaqlar üçün şeirlər yazır. Bu yaxınlarda uşaqlar üçün “Nərgizin nərgizləri” kitabı işıq üzü görüb. “Ulduz”un mart sayında onun uşaqlar üçün altı şeiri çap olunub. Uşaq şeiri yazmaq səhnədə uşaq rolu oynamaq kimidir. Səhnədə də, uşaq şeiri yazanda da gərək uşaq olmağı bacarasan. Bunu da hamı bacarmır. Uşaq şeiri yazmaq ona görə çətindi. İnqilab İsaq uşaq şeiri yazanda uşaq ola bilir. Onun bir şeirində:

Bir də gördüm kölgəyə,
Küləyə hürür itim.
Həyətdə kimsə yoxdu,
Bəs nəyə hürür itim?

deyən balaca qəhrəmanı başqa bir şeirdə babasından elə nağil istəyir ki, onu danışanda “balıqlar ölməsin”:

Mənə nağil de,baba,
Balıqlarım ölməsin.
Hamı mənə inansın,
Nağıllara gülməsin.

BU SAYIMIZDA

3
Parvənə MƏMMƏDƏLİ
Sabaha açılan pancarələr

5
Qan TURALI
Özüylə söhbət və hekayəsi

8
Emil RASIMOĞLU
Fəvvaların qılı taradığı həyat

10
Günay SƏMA ŞİRVAN
Mili məntəqələrin ifadəsi

13
Aysel SƏFƏRƏLİ
Çaydanın gözündən ağlayar Qadın

15
Vəqif YUSİFLİ
Pozisiyaların sevgi qanadları

27
Qısa fikirlər kəzasını

32
Könül ARIF
“Tosluğun çarçivəsiz şakilləri”

33
Səhla ASLAN
Fıqırıq çalmayan oğlanlar

35
Süleyman ABDULLA
Qürub vaxtının şeiri

37
Fərid HÜSEYİN
Sığiret qutusunda tələ yazısı

46
Nemat MƏTİN
Uğura aparan yol

47
Aynur NURLU
Ölmüş heykəl

51
Qulu AĞSƏS
Ətəyində narmaz qılınan Səvalim

53
Əbülfət MƏDƏTOĞLU
Gələn deyil daha kimsə

55
Murad KÖHNƏQALA
Çox yaşa, Barış Mançol

59
Tamilia ABBASKANLI
“Arəzbarı” şeirinin təhlili

63
İnqilab İSAQ
Böyükdən uşağa

65
Həyat SƏMİ
Ürəkdaşı adlı qardeş

68
Mahmud ALLAHMANLI
XVI əsr Bağdad ədəbi mühiti

73
Nərin FƏRZƏLİ
Başqaları

75
Təranə VAHİD
Günəşə oxşayan

76
Rəfai TAĞIZADƏ
Zəng etmək istəyirəm

79
NARGİS
Dərgidə kitab

Təsisçilər:
Azərbaycan Yazıçılar Birliyi və «Ulduz» jurnalının kollektivi

Baş redaktor:
Qulu Ağsəs

Redaksiya heyəti:
Təranə Vahid (Baş redaktor vəzifəsini) Həyat Səmi Elçin Mirzəbəyli Nəyil Rza Səhər Xanəmə Rəsinəyevə Sabir Elvan Yurdoglu Nurənnə Nur Anar Anis Elmar Vəqərib Əhmədər Cəbrəil Qiləmə İsmail Həlifə Həsəvəli Nisrəyev Fərid Hüseyn Məhəbbi Məna Əlvan İsmail Seyidəddin Əliyev (Türkiyə) Xaqəni Qeyrəbi (Seyriyə) Bələğlən Cəlil (Baqayrəddin) Səadət Məmmədova (Özbəkistan) Nizəli Şəhri (Məskin) Günəy Səma Şirvan (Vətənli)

Bədii redaktor:
Ələli Həsən Əvəzi AZ1000, Bakı, Xaqəni küçəsi, 25 vətən_dergisi@mail.ru derus@mail.ru www.zyby.az

Telefon: +994 72 43 0000

Cəpə imsalanış: 14.03.2019

«Ulduz» jurnalında redaksiyaya nədə yığılıb əsəblənib.

«Təhsil Nəşriyyat-Poligrafiya» MMC-də çap olunub. Sifəti: №23. Tiraj: 300 Qeyməli: 2 man. İNŞA-çı ləvazım qıvır Şəhadətənnəmə №23B Nəmrənin ekapertı: İslam SADIQ

Rəfail Tağızadənin özünü tanımasam da, yaradıcılığına yaxşı bələdəm. Tez-tez şeirlərini oxuyuram. “Ulduz” dərgisinin mart sayında da onun seçmə şeirləri işıq üzü görüb. Onun bir şeirindən görürük ki, sevgilisinin özü də, səsi də durnaların köçünə qoşulub gedib, şair boşluqda qalıb:

Boğur yeri qaranlıq,
boğur sükutun səsi,
boşluğa düşən kəsin
kəsilibdi nəfəsi.

Deməli, şair üçün bu dünyanı işıqlandıran da, havayla dolduran da sevgisi və sevgilisi olub. İndi onlar yoxdu, yeri qaranlıq bürüyüb, dünya havasızlaşıb və şair boşluğa düşüb boğulur. Bu şeiri oxuyanda ucaq boşluğa düşərkən bir anlığa adamın ürəyinin yerindən qopduğunu, nəfəsinin az qala kəsildiyini xatırladım. Bu da şeirdə gerçək bir həyat detalının poetik ifadəsinin olduğunu göstərir.

Gecələrin birində “Qış bulvarı”nda gəzən şair “sonuncu mərtəbənin işığı sönməyən otağının pəncərəsindən bir bahar gülünün boyladığını” görür. Bu gül onun sevdiyi qızıdır və şeirdə bir anın hissi, duyğusu gözəl poetikləşdirilib. Əsas tapıntı isə şairin öz bahar gülünü “Qış bulvarı”ndan baxanda görməyindədir. Onun sevdiyi qız elə qışda da bahar gülüdür.

Süleyman Abdullanın özündən çox hissləri, duyğuları mənə tanış və doğma gəldi. Misralara hopdurulmuş düşüncələr, onların poetik ifadəsi xoş təsir bağışlayır. “Uçuş” şeirində şairin yerdə ürəyi darıxır, uçmaq istəyir. Kimisə çağırır. Çağırdığı hər kimdisə, göydə uçur. Şairin əlində lələk var, ancaq onu yandırmağa yerdə kibrit tapmır, “göydən bir alovluq od umur”. Bəlkə də, bu lələyi ona Tanrı verib. Ancaq indi onu yandırmağa yerdə kibrit yoxdu.

“Xof” şeirində isə Süleyman Abdullanın yuxusu ərşə çəkilir. Susuzluq onu yatmağa qoymur. Bu zaman alt qonşusunun ürəyi tutur və şair bu iki ovqatı çox gözəl bir şeirə çevirə bilir:

Səhərəcən, bəlkə, yüz yol keçdim mətbəxə,
Heç bilmirəm necə dözdüm mən susuzluğa.
Alt qonşunun ürəyi tutan qəfildən,
Daha mən də tutulmuşdum yuxusuzluğa.

Bu şeirdə qonşusunun ürəyinin tutmağıyla şairin özünün yuxusuzluğa tutulmasının qarşılaşdırılmağı bir-birini yaxşı tamamlayır.

Emil Rasimoğlunun “Ulduz”un mart sayında dərc edilmiş şeiri bir neçə parçadan ibarət olsa da, ardıcılığı pozulmayan silsilə, yaxud bütöv şeir təsiri bağışlayır. Onun duyğularında, düşüncələrində yaxşı obrazlılıq var. Deyimlərində fikirlərinin sözlərlə çəkilmiş şəkillərində də həmin obrazlılığın yaratdığı yeniliklər aydın görünür. “Vətənə söykənən saat”, “əllərinin bətnindən hər gün ölü doğuluram”, “qəbirlər də diş çıxartdı görüş yerimizdə”, “sevgi payızın ayaqlarını qucaqlayan yarpaqlarmış”, “boş otaqlar qadın məzarıdır” kimi misraları oxuyub dərin-dərin fikirlərə dalmadan “nə gözəldi” demək olar. Bu sətirlərin hər biri ayrılıqda xoşagələndir. Ancaq gəlin görək onlar şeirdə həmişə öz yerinə düşürmü? Bu suala aşağıdakı iki misra aydın cavab verir:

Boş otaqlar qadın məzarıdır,
Ən gözəl Vətən pəncərələrin arxasıdır...

Burada Vətən sözü yerinə düşür. Bəyəm pəncərənin o biri tərəfi Vətən deyilmi?! Həmin pəncərənin arxasında “qadın məzarlığı olan boş otaqlar” da varsa, onda şairin düşüncəsindəki Vətən elə qadın məzarlığından başqa bir şey deyil ki. Vətən budurmu?! Vətən haqqında bu qədər bəsit və dar çərçivədə düşünmək olmaz.

Emil Rasimoğlunun öz üslubu var və ayrılıqda adama xoş gələn yuxarıdakı misralar şeirin içində həmişə ilk baxışdakı o xoşagələmliyi saxlaya bilmir. Onlar şairin sərbəst düşüncələri kimi daha gözəl səslənir. Məsələn, “Uzaqda bir kişi tabutundan hər gün özünə yüyürməkdə qadın, həm də hər gün özünü doğmaqda edam səhnəsində” kimi misralara və fikirlərə oxşar şəkillərdə gənclərin şeirlərində çox rast gəlinir. Məncə, onları yetərincə cilalayıb gözəlləşdirmək, ruha yatan şəkllə salmaq olar. Hiss olunur ki, belə şeirlər çox rahat, asan və tez yazılır, onların

cilalanması, gözəlləşdirilməsi unudulur. Şeir gözəldir, onu sığallamaq, bəzəyib-düzəmək lazımdır. “Gözəllik ondur, doqquzu dondur”. Gözəl fikrə gözəl don geyindirməyi bacarmaqdır şairlik!

Aysel Səfərlinin “Qadın” şeirindəki duyğular, düşüncələr və onların poetik ifadəsi oxucunu ona görə duyğulandıra bilir ki, ondakı hisslər yaşanıb, yazarın dedikləri damarlarından, ürəyindən süzülüb gəlib. Bunlar da şeirin mayasına, ruhuna hopduğundan təbii təsir bağışlayır. “Sevdiyinin ağrılarını gizləncə onun gözlərindən oğurlayan” qadının hisslərində, duyğularında, duyumlarında heç bir sünilik yoxdur. Ancaq üzünə, gözüne mart səhərinin gözəllikləri hopmuş, baxışlarından güclü bir həyat eşqi boylanan Aysel Səfərlinin “Gəl, ey ölüm mələyi, Bir az da ağla məni”, “Ölüm, qucaqla məni”, yaxud:

İlahi, sevgimin
gözlərindən öpüb
gedirəm xəzana,
Artıq payız fəsliyəm...

kimi misralarındakı kədərli, qəmli notların təbiiliyinə inanmaq olmur. Çünki hər bir şairin şeirləri onun özünə oxşayır. Aysel Səfərlinin bu misralarında isə onun özünə oxşayan heç nə yoxdur.

Könül Arifin “Ulduz”dakı şəklinin arxasından daha beş şəkil boylanır. Görünən şəklin üzündə-gözündə qəmin, kədərin zərrəcə izi də olmadığı halda, onun arxasında gizlənmiş şəkillərin beşi də ölümlə əlləşir. Onların beşinin də baxışları elə “Ölüm” deyir.

İndiki gənclər ölümdən, ömrün payızından, qışından o qədər çox yazırlar ki, elə bil uzun bir ömür yaşayıb həyatdan doyuqlar, daha görə-cəkləri iş, deyəcəkləri söz qalmayıb. Adama elə gəlir ki, onlar yazmağa heç nə tapmır, məhz buna görə ölümün ətəyindən dördəlli yapışırlar. Bu da onların yazılarında əməlli-başlı yeknə-səkklik yaradır.

“Ulduz”un mart ayında bir neçə nəsr əsəri işıq üzünə görüb. Qan Turalının “Özüylə söhbəti” və “Banan” hekayəsi maraqla oxunur. Qan Turalının qələmi artıq püxtələşib. “Banan”

hekayəsində də onun ustalığını duymaq olur. Bir vaxt köhlənin başını buraxmış Qan Turalı, deyəsən, onu cilovlayıb.

Şəhla Aslanın “Fıstıq çalmayan oğlanlar” hekayəsində ilk baxışda çox da önəmli görünməyən məsələyə – gənc oğlanların fıstıq çala bilməməyinə acıyan 75 yaşlı qoca qarının rahatsızlığı əslində 75 il bundan öncəki gənclərlə indiki gənclərin arasındakı kəskin fərqlərdən qaynaqlanır. Çox dəyərlərimizin itirilməyindən yaranmış fərqlərdən!

Nargis istedadlı yazarlarımızdan biridir. Onun “Nemətullah Naxçıvani: aydınlanmağa gedən yol” əsəri süjetin zənginliyi və olayların təsvirinin aydınlığı ilə yadda qalır. Yazarın bir sıra gizli mətləbləri açmaq üçün işlətdiyi “...bəzən qapı deyə gördüyümüz qapı olmaya bilər. Bəzən görünməz qapılar da olurmuş” kimi hikmətləri həm yaxşı yadda qalır, həm də oxucuya nələrisə pıçıldayır, onu düşüncələrə daldırır, əsərin oxunaqlığını artırır.

“Ulduz” un mart sayı ədəbi-tənqidi yazılarla, ürək sözlərilə də doludu. Təranə Vahidin Fərzanə Mehdiyeva haqqında yazısındakı “Bu gün damarlarından şeir axan, Günəşə, Dənizə, Şeirə oxşayan Şeir Qadının doğum günüdür” sözləri böyük bir yazıya dəyər. Bu fikri söyləmək üçün Fərzanəni oxumaq yox, elə tanımaq bəs eləyir. O, doğrudan da, “Şair Qadın” yox, “Şeir Qadın”dır!

Vaqif Yusifli çağdaş ədəbi tənqidimizin Belinskisidir. Bu gün ədəbi prosesi onun qədər ardıcıl izləyən (bunun çox çətin iş olduğuna baxmayaraq) ikinci bir yazar tanımıram. Özü də həm klassiklərimizin, həm də çağdaşlarımızın yaradıcılığına dərinlən bələddir. Hər kəsə fərdi yanaşmaq bacarığı və analitik təfəkkürünün dərinliyi onun yazılarını maraqla oxutduran başlıca cəhətlərdir. Vaqif Yusiflinin “Ulduz”un mart ayında işıq üzünə görmüş “Poeziyamızın sevgi qanadları” yazısı da həmin təfəkkür və fərdi yanaşma işığında qələmə alınıb. Burada onun gözəl bir tapıntısı var. Yazının başlığında “qadın” sözünü “sevgi”ylə əvəzləyib. Vaqif Yusifli gözəl bilir ki, qadınsız sevgi, sevgisiz həyat yoxdur. Yazıda Məhsəti Gəncəvidən üzünə bəri günümüzdə qədər yaşayıb-yaradan qadın şairlərin yaradıcılığına geniş bucaq altında nəzər

salan Vaqif Yusifli onların hər biri haqqında gözəl, dəyərli və yaddaqalan fikirlər söyləyir. “Görünən dağa nə bələdçi!” Oxuyarsınız, görərsiniz!

İsmayıl Şıxlı “Dəli Kür” romanında Cahandar ağa obrazını ona görə bu cür gözəl, bütöv və mükəmməl yarada bildi ki, özü milli mentalitetin canlı daşıyıcısıydı. Bu gün də onun adını çəkəndə gözlərimiz önündə milli mentalitetin heykəlinə dönmüş bir türk kişisi canlanır. “Milli mentalitetin ifadəsi” yazısı İsmayıl Şıxlının özünə və sözünə, ömürlüyünə və yaradıcılığına məhz milli mentalitet müstəvəsində yaxşı güzgü tutur.

Musa Yaqub haqqında çox yazılıb, hələ indən sonra da çox yazılacaq. Fərid Hüseynin “Ulduz”un fevral və mart saylarında işıq üzü görmüş “Siqaret qutusunda tale yazısı” indiyə qədər Musa Yaqub haqqında oxuduqlarımdan duyumluluğu, tutumluluğu və doyumluluğu ilə seçilir. Bu yazını çox maraqla oxudum. Marağımın bir qanadı Musa Yaquba və onun yaradıcılığına sevgimiydisə, digər qanadı yazının oxunaqlığıydı. Fərid Hüseyn Musa Yaqubu yaxşı duyduğundan yazı çəkib aparırdı məni, yaxamı buraxmırdı. Oxuduqca da görürdüm ki, yazar Musa Yaqubun yaradıcılığına dərinədən bələddir, şeirlərinin alt qatlarındakı gizlinləri də tuta bilir. Yazını gözəlləşdirən bir də odur ki, Fərid Hüseyn bir neçə şeirin necə yazıldığını açıqlamışdır. Şairin qızı Yaqut xanımdan bir neçə şeirin yaranma sirlərini öyrənib onları dadlı-duzlu bir dillə qələmə almışdır. Elə bilirəm ki, bu yazı gələcəkdə Musa Yaqubun yaradıcılığını araşdıranlar üçün gözəl bir qaynaq olacaq.

“Ulduz”un mart sayında Həyat Şəminin Əkbər Qoşalının “Ürək daşı” şeirlər toplusu haqqında gözəl bir yazısını oxudum və xeyli qayğılandım, duyğulandım. Yazı elə gözəl başlayıb ki, uzun müddət söhbətin kimdən getdiyi bilinmir. Bu yazı təkcə ona görə gözəl alınmayıb ki, Əkbər Qoşalı gözəl şairdir. Sözsüz ki, haqqında yaxşı söz demək üçün şairin və şeirin gözəlliyi birinci şərttdir. Əkbər Qoşalı da, doğrudan, gözəl şairdir. Bu öz yerində. Ancaq elə gözəl şairlərimiz var ki, hələ də haqqında gözəl bir yazı yazılmayıb. Gözəl şeiri gözəl duymaq və onu gözəl incələməyi bacarmaq da mühüm şərttdir. Bunun üçün gərək ürəyini

büsbütün o şeirlərin havasına kökləyəsən. Həyat Şəmi bunu eləyə bildiyinə görə Əkbər Qoşalının şeirlərinin alt qatlarını görüb, duyub, onları çox gözəl incələyib.

Tamilla Abbasxanlı-Əliyeva tanınmış şair Sona Vəliyevanın “Arazbarı” şeirini bənd-bənd, misra-misra yox, bəlkə də, hiss-hiss, duyğuduyğu açıqlayır. Yazının ardıcılığı misralara söykənsə də, oxucu onu duyğuduyğu izləyir.

Mahmud Allahmanlı tanınmış folklorçudur. Lakin ədəbiyyatın hansı dövründən, hansı sahə-sindən yazırsa-yazsın, yeni söz deyə bilir. Bu da onun erudisiyasının nə qədər geniş olduğunu göstərir. Onun “Ulduz”un mart sayında işıq üzü görmüş “XVI əsr Bağdad ədəbi mühiti” yazısı Şöhrət Səlimbəylinin ötən il çapdan çıxmış “XVI əsr Azərbaycan ədəbiyyatının Bağdad ədəbi mühiti” kitabı haqqındadır. Yazıda təkcə adı çəkilən kitabdakı bilgilərin təhlili deyil, eyni zamanda Mahmud Allahmanlının klassik ədəbiyyatımıza, onun mühit və məktəblərinə nə qədər dərinədən bələd olduğu da özünü göstərir. Əsas məsələ odur ki, bu yazı maraqla oxunur və yəqin ki, mənim kimi çoxları bundan sonra Şöhrət Səlimbəylinin həmin kitabını oxumaq həvəsinə düşəcək!

Azərbaycanda böyük türk müğənnisi Barış Mançonu tanımayan az adam tapılar. Murad Köhnəqalının “Çox yaşa, Barış Manço” yazısını oxuyanaqan elə bilirdim ki, Barış Mançonu mən də yaxşı tanıyıram. Sən demə, haqqında bir az bilgisi olmaqla tanımaq ayrı-ayrı şeylərdi. Murad Köhnəqalının bu yazısını oxuyandan sonra gördüm ki, Barış Mançonu heç tanıyırammış. İndi əvvəlkindən daha yaxşı tanıyıram Barış Mançonu! Əminəm ki, bu yazını oxuyandan sonra çoxları mənim kimi düşünəcək!

Dərgidəki debütlər mənə gənc yazarlara verilmiş kürsünü xatırlatdı. “Ulduz”un mart sayında Nemət Mətinin “Uğura aparan yol” və Nərmən Fərzəlinin “Başqaları” haqqında çıxışlarına bu kürsüdən qulaq asdım, razı qaldım. Belə çıxışları yenə dinləmək olar!

“Ulduz”un mart sayında eyni janrda yazılmış yazıları oxuyub yorulanda C.Məmmədovun seçdiyi hikmətləri onlara yavanlıq eləyirdim. Bu da ağzımın dadını dəyişir, yorğunluğumu çıxarırdı. Mən yalnız şeir oxuyanda yorulmuram.

Eyni janrda bir neçə yazını dalbadal oxumaq olmur. Oxuyanda yorulmamaq üçün ən yaxşı yol janrları tez-tez dəyişməkdir. Bunu deyirəm ki, "Ulduz"un gənc yazarları və oxucuları da bilsinlər.

Bədii ədəbiyyat dil deməkdir. Dil yoxdursa, bədii ədəbiyyatdan danışmağa dəyməz. Bədii əsəri oxudan, hər şeydən öncə, onun dilinin gözəlliyidir. Dili topuq çalan, ağır olan, qulağı yoran əsərləri oxucular da maraqsız oxuyur, yaxud heç oxumurlar. Ona görə ayrı-ayrı yazılarda qulağıma dəyən bir-iki dil dolaşılığını xatırlatmaq istəyirəm. Aynur Nurlunun "Hesabat" sözünün səslənməsi ilə sinif otağında iclasa yığılan valdeyinlərin gülüşməsi müəlliməni bir qədər çaşdırsa da, işdə söylədiyi toplantı üçün işlətdiyi söz indi özünə xoş təsir bağışladı və hətta dar macalda cavan müəlliməyə göz vurmağı da unutmadı" cümləsindəki qulağı döyən dil dolaşılığını duymaq çox da çətin deyil. Cümlənin "işdə söylədiyi toplantı üçün işlətdiyi söz" hissəsində sözlərin düzgün sıralanmaması və bəzi sözlərin yersiz işləndiyi göz qabağındadır. Yenə onun "...düzəltdiyi kiçik səbətləri oraya satmaq üçün qoyarmış" cümləsində bircə sözün yerini dəyişib "...düzəltdiyi kiçik səbətləri satmaq üçün oraya qoyarmış" kimi yazanda hər şey düzəlir.

Süleyman Abdullanın "Dönəlgə" şeirinin iki misrasında da yalnız sözlərin yerini dəyişməklə onları xeyli gözəlləşdirmək olardı. Şairdə belədir:

Nərdivanın ayağına başından
Enmək də var qismətində çıxanın.

Belə daha yaxşı səslənir:

Qismətində nərdivanın başından
Ayağına enmək də var çıxanın.

Fərid Hüseynin bu cür gözəl yazısında da bir neçə yerdə dilin topuq çaldığı oxuyanın qulağını döyür: "Və şairdə deyildiyi kimi, uşağın atası ölür, zəhməti bada gedir və o, heç zaman özünü feldşeri vaxtında tapa bilmədiyinə görə bağışlamır" cümləsi "Və" bağlayıcısı ilə başlayır ki, bunu zorla dilimizə pərçimləməyə çalışanlar çoxdur. Cümlənin ortasında da "və" bağlayıcısı

təkrar olunur və o qədər də xoşa gəlmir. Ancaq cümlədəki əsas dil dolaşılıqlığı bu deyil. Burada "o, heç zaman özünü" sözləri yerində olmadığına görə cümlənin gözəlliyinə xələl gətirir. Cümləni "Və şairdə deyildiyi kimi, uşağın atası ölür, zəhməti bada gedir və feldşeri vaxtında tapa bilmədiyinə görə o, heç zaman özünü bağışlamır" kimi yazanda hər şey gözəlləşir. Həmin yazıda "Ancaq gecəsi-gündüzü olmadan, vaxtlı-vaxtsiz döyülən Buynuzdakı evin qapısı hər kəsin üzünə həmişə açıq olub" cümləsində də "Buynuzdakı evin" sözlərini "Ancaq" sözündən sonra oxuyub gördüm ki, dilim dolaşmadı. Belə olanda cümlə daha gözəl səsləndi.

Bunları tənqid kimi yox, dost məsləhəti kimi qəbul etsələr, inanıram ki, gənc yazarlara faydası dəyər.

"Ulduz"un ulduzlarına iki arzumı çatdırmaq istəyirəm:

1 . İstedad yəhərsiz-yüyənsiz atdır. Onu o cür minsən, başını yığa bilməzsən. Səni dağdaşa çırpıb öldürər. İstedadın yüyənini əlində möhkəm saxlamağı bacarmalısan.

2 . Hər yazan dahi olmur, ancaq dahi olmaq üçün mütləq yazmaq lazımdır.

Sonda deyəcəyim də budur. Hər ürək bir bulaq gözüdür. "Ulduz"un mart ayında oxuduğum yazının hərəsi bir bulağın gözündən süzülüb gəlib. Onların durusu da var, bir az bulanığı da. Biri ürəyin yanğısını yatırdır, biri diş göynədir. Birinin adı ağ sudu, digərininki qara su. Biri şirindi, o biri duzludu. Hərəsinin də öz adı, öz dadı var.

Beləcə, əzizlərim, bulağınızın gözü qurumasın!

21-23 aprel 2019
Novxanı

